

LAB

Kunsthalle
Bratislava

2014
—
2017

KHB

Kunsthalle
Bratislava

LAB 2014 – 2017

Prvé vydanie / *First Edition*

© Slovenské centrum vizuálnych umení,
Kunsthalle Bratislava, Bratislava 2017

Editoroky / *Editors*

Katarína Trnovská, Nina Vrbanová

Asistentka editora / *Editor Assistant*

Klára Hudáková

Autori textov / *Text Authors*

© Jana Cviková, Juraj Čarný, Elektro Moon
Vision, Clemens Fürtler, Belinda Grace
Gardner, Petja Grafenauer, Carmela
Gross, Daniel Grúň, Katia Huemer, Oto
Hudec, Jeauk Kang, Krištof Kintera, Lenka
Kukurová, Lenka Krištofová, Kwangsu Lee,
Milan Mikula, Michal Murin, Nika Oblak &
Primož Novak, Zuzana Pacáková, Mária
Rišková, Elisa Rusca, Karl Salzmann,
Lorella Scacco, Pavla Sceranková,
Krzysztof Siatka, Mira Sikorová-Putišová,
Esther Stocker, Agnès Thurnauer,
Jacopo Crivelli Visconti, Nina Vrbanová,
Erwin Wurm

Preklady / *Translations*

Beata Havelská, Linda Magáthová,
John Minahane, Martina Petáková

Jazykové korektúry – slovenský jazyk /

Proof reader editor – Slovak language

Daniela Marsinová

Jazykové korektúry – anglický jazyk /

Proof reader editor – English language

Daniel Hall

Fotografie / *Photos*

Juraj Bartoš: 32, 58, 70, 80, 88, 104

Zuzana Godálová: 10, 24 – 29

Elektro Moon Vision: 4, 18 – 22

Peter Gál: 112

Lucia Kotvanová & Daniela Čarná:

168 – 175

Martin Marenčin: 34 – 38, 40 – 46,

50 – 54, 60 – 65, 72 – 76, 82 – 86,

90 – 94, 98 – 102, 106 – 110, 114 – 118

Dalibor Krupka: 120-126

Eva Lančaričová: 128, 140, 160

Karl Salzmann: 12 – 16

Zuzana Sedláková: 96

Adam Šakový: 130 – 136, 142 – 148,

150 – 157, 162 – 166

Prepress / *Prepress*

Vratko Tóth

Grafický dizajn / *Graphic Design*

Eva Kašáková

Písmo / *Typeface*

Monopol, Baskerville, Graphic

Papier / *Paper*

Galerie Art Gloss 150g, Cyclus ofset 100g

obálka: Galerie Art Gloss 350g

Tlač / *Print*

Helbich tiskárna, a. s., Brno

Náklad / *Edition*

500

ISBN: 978 – 80 – 972754 – 2 – 6

Vydané v decembri 2017

Published in December 2017

Kunsthalle Bratislava

Nám. SNP 12, P.O. BOX 107

810 00 Bratislava

www.kunsthallebratislava.sk

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť
tejto publikácie nesmie byť nijakou
formou reprodukováaná, kopírovaná alebo
rozmnožovaná bez predchádzajúceho
súhlasu vydavateľa. *All rights reserved.*
No part of this publication may be
reproduced, stored in a retrieval system
or transmitted, without the prior permission
of the publisher.

9 788097 275426

STANO FILKO

2037

kurátorka / curator: Nina Vrbanová

23. 6. – 27. 8. 2017

Stano Filko je najkomplexnejší a najradikálnejší autor slovenskej výtvarnej scény. Neexistuje forma umeleckej komunikácie, ktorá by Filka nechávala rezistentným. Svoje nezmazateľné stopy zanechal v malbe, grafike, kresbe, kolážach, asamblážach, neskôr po roku 1963 sa venoval objektom a protoinštaláciám, po roku 1965 happeningom, apropráciám, ideám, konceptu, landartu, environmentom - prostrediam, v ktorých skúmal nezvyčajné intermediálne postupy a do diela integroval pohyb, svetlo, zvuk, autorskú experimentálnu filmovú a dia projekciu, vytváral rádioartové projekty, nahrával autorské fonické diela na vinylové platne. S plným nasadením sa venoval aj monumentálnym realizáciám do architektúry. Na koncu šesťdesiatych rokov sa zas venoval dematerializácii, projektom, prospect artu a text artu. Tento, ako neskôr nazýval, „verbalizmus – oralizmus“ u neho prevažoval do roku 1974. V sedemdesiatych rokoch na Slovensku, v čase normalizácie, prichádzal čas sťahovania sa do súkromia, ale aj čas tvrdošijnejšieho zápasu o charakter a podstatu umenia. Filkovo viachlasé umenie sa zosynchronizovalo v prázdne, totálnom vyprázdnení reprezentovanom transcenciou a kontempláciou, dochádzalo k vyčisteniu mysle a redukcii umeleckého gesta. Zadefinoval to v rozsiahlom a dodnes aktuálnom projekte *Biely priestor v bielom priestore* (1973-74). Koncom sedemdesiatych rokov ešte na Slovensku a následne v osemdesiatych rokoch v USA sa opäť vrátil k expresívnej malbe, k objektom, inštaláciám, a dokonca k umeniu vplyvnemom nástupom počítačov. V tomto období začínal vytvárať vlastné textové slogany, nové slovné spojenia, kedy do jedného slova vtisňoval všetku pravdu o umení a živote, podstatu spojenia jedinečného s univerzálnym. Svoje myslenie si formoval a ujasňoval v tabulkách a grafických schémach, umožňujúcich čitateľovi spätné dekódovanie. Záujem o výskum vesmíru a dobýjanie kozmu, ktorý bol príznačný pre mnohých autorov v šesťdesiatych rokoch, ho tiež nenechal chladným a stále novšie poznatky o vesmíre vrstvil cez vlastné predstavy. Keď sa počas pobytu v USA oboznámil cez filozofický prúd new age aj s hinduistickou interpretáciou univerza,

Stano Filko is the most complex and the most radical artist on the Slovak visual art scene. There is no such thing as a form of artistic communication that Filko would have spurned. He left his indelible traces in painting, graphic art, drawing, collage, assemblage; later (post-1963) he turned to objects and proto-installations, and (post-1965) to happenings, appropriations, ideas, conceptualism, land art, environment. Using these means, he explored unusual intermedia procedures and integrated movement, light, sound, and his own experimental film and video projection, into his work; he created radioart projects and recorded his own phonic works on vinyl discs. With complete commitment he also engaged in monumental undertakings in architecture. Again, in the late 1960s he involved himself in dematerialisation projects, prospect art and text art. This "verbalism – oralism", as he later called it, was what occupied him principally until 1974. The 1970s in Slovakia, the time of "normalisation", became a time for withdrawing into privacy, but equally a time for a stubborn battle over the character and essence of art. Filko's many-voiced art was synchronised in the void, in a total evacuation represented by transcendence and contemplation; it was an art that arrived at purification of thought and reduction of the artistic gesture. Filko defined all this in an extensive project which remains topical to the present day, *White Space in a White Space* (1973-4). In the late 1970s while still in Slovakia, and subsequently during the 1980s in the USA, he returned once again to expressive painting, objects, installations, and ultimately to an art influenced by the coming of computers. During that period he began to create his own text slogans and new word combinations, concentrating the entire truth about art and life, the essential combination of the individual with the universal, into a single word. He formed and clarified his thinking in tables and graphic schemas, making subsequent decoding possible for the reader. Filko's interest in exploration of the universe and the conquest of space, which was typical of many artists in the 1960s, never grew cold, and he constantly spread new layers of knowledge about

začal pracovať nielen na redefinovaní, rekategorizácii či retaxonomizácii vlastnej tvorby, ale poznatky konfrontoval s vlastnými autorskými kozmologickými predstavami. Výsledky tohto myslenia môžeme vidieť po jeho príchode na Slovensko, ktoré ho viedli k realizovaniu dvoch autorských architektonických riešení jeho archívu v Bratislave a vo Veľkej Hradnej.

Po návrate na Slovensko z exulantského pobytu v USA (1982 – 1991) sa Filko v deväťdesiatych rokoch venoval popri bohatej výstavnej aktivite hlavne jeho dovtedy najkomplexnejšiemu dielu – objektu – architektúre – laboratóriu na bratislavských Kramároch (od roku 1994), ktorý spolu s taxonomizáciou diela do čakier vytvoril autorský kľúč k tvorbe, a objekt na Snežienkovej ulici sa stal Filkovým komplexným „nad-dielom“. Definoval ho ako integračný prvok jeho diela, ako vrchol autorského sebadefinovania. Jednotlivým miestnostiam prisudzoval diela vo farebnosti čakier, a vytváral systém archívu – múzea – laboratória, ako nadčasového a jedinečného priestoru, ako záverečného diela, ako Filkovo „všetko“. Tento projekt na Snežienkovej ulici, finalizovaný pred rokom 2001, sa mu neskôr svojou rozlohou zdal byť nedostatočný a neadekvátny pre artikuláciu jeho poslanstva. Príbúdajúce finančné prostriedky z predajov diel použil na realizáciu rozsiahlejších objektov, ale aj na projekt *Koráb*, opäť v definitívnom prezentačnom priestore svojej celoživotnej tvorby, ktorý v roku 2005 začal vytvárať v rodnej obci Veľká Hradná pri Trenčíne.

Filko bol aj na sklonku svojho života stále aktívny. Prostredníctvom médií sledoval najvýznamnejšie vedecké objavy, integroval fakty a informácie do svojho poznania a snažil sa čo najpresnejšie artikulovať splnutie podstaty človeka, seba a svojho umenia s univerzom. Integroval svoje vlastné ego do vývoja vesmíru od big bang, od vzniku Zeme, vzniku života, vzniku ľudstva a hľadal stopy seba samého v dobe mimo čas a priestor. Jeho myseľ bola pulzujúcou súčasťou vesmíru, ktorý absorboval do svojho diela. Tu sa naplno prejavuje Filkovo intelektuálne brikolerstvo (hobby-izmus), permanentný prísun informácií a permanentné umelecké spracovávanie „selektovaného čohokoľvek“. „Nič“ je súčasťou „všetkého“, nie jeho protipólom.

Pre katalóg napísal Michal Murin

the universe through his own thinking. During his stay in the USA he became acquainted, through the New Age philosophical current, with the Hindu interpretation of the world; this inspired him not only to begin a redefinition, recategorisation or retaxonomy of his own work, but even to confront what he learned with his own cosmological notions as an artist. The results of this thinking may be seen after his return to Slovakia, in two structural reorderings of his archive in Bratislava and Veľká Hradná.

Having returned from exile in the USA (1982–91), during the 1990s Filko maintained a rich exhibition activity, but apart from this he applied himself to his most complex work – object – structure – laboratory in Kramáre in Bratislava (from 1994). This, together with the taxonomisation of his oeuvre to chakras, created the artist's key to his art, and the object on Snežienkova Street became Filko's complex "supra-work". He defined it as an integral part of his work, as the peak of his artistic self-definition. He assigned works to the individual rooms according to the chromatic quality of the chakras, and he created the system of archive – museum – laboratory as a supra-temporal and unique space, as the concluding work, as Filko's "everything". Later he came to feel that his project on Snežienkova Street, finalised before 2001, was insufficient and inadequate in scope for the articulation of his message. He used his growing financial resources from the sale of works to accomplish more extensive objects, and also for the *Argosy* project, again in a definitive presentation space for his lifelong work, which he began to create in 2005 in his native village of Veľká Hradná near Trenčín.

To the end of his life Filko was constantly active. Through the media he followed the most important scientific discoveries, he integrated facts and information in his knowledge, and he tried to articulate as precisely as possible the fusion of the essence of man, himself, and his art, with the universe. He integrated his own ego with the development of the universe from the big bang, from the emergence of the Earth and the emergence of life, and he sought traces of himself in an age beyond time and space. His mind was a pulsing part of the universe, which he absorbed into his work. Here is where Filko's *bricolage*, or hobbyism, found its full expression, a permanent input of information and a permanent artistic elaboration of "the selected whatsoever". "Nothing" is a part of "everything", not its opposite pole.

For the catalogue written by Michal Murin